BIULETYN KOWIEŃSKI

Nr. Wilno, dnia 28 lipca 1936 r. 1484.

T r e ś ć n u m e r u:

X

X X

Wydawnictwo informacyjne Instytutu Naukowo-Badawczego Europy Wschodniej. (Referat Litewski).

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNETRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

1/. L.AIDAS O ZWOŁANIU SEJMU."L.Aidas 336 z 24.VII.r.b. artykuł.pt. Czy Sejm mógł być wcześniej zwołany.St. szczenie: Wybory do Sejmu odbyły się 9 i 10 VI r.b. ,natomiast 7.VII.,ogłoszony został akt Prezydenta państwa na mocy którego Sejm zostaje zwołany 1.IX. r.b. Tak więc między zwołaniem Sejmu,a wyborami upływa około 3-ch miesięcy.W związku z tem niektórzy są zdania,że Sejm mógłby być zwołany wcześniej.W ciągu tak długiego czasu bowiem zainteresowanie do Sejmu w społeczeństwie może się zmniejszyć.Na taką uwagę można odpowiedzieć,że wysunąć ją mogą tylko osoby ,które nie znają podstawowych ustaw litewskich.W ustawach tych przewidziany jest wyraźnie dzień zebrania się Sejmu.W związku z tem niepodobna tego dnia zmieniać dowolnie.Konstytucja litewska wyraźnie ustala,że Sejm zbiera się corocznie,na dwie zwyczajne sesje: w pierwszy ponidziałek w styczniu i w pierwszy ponidziałek we wrześniu.Ponieważ Sejm został wybrany w czerwcu przeto może być zwołany tylko w pierwszy poniedziałek we wrześniu. Tym pierwszym poniedziałkiem jest zaś dzień 1-go września.

Niepodobna również stwierdzić by okres 2-ch,lub trzech miesięcy upływający między wyborami do Sejmu,a jego zwołaniem był zasadniczo zbyt długi.Nie trzeba zapominać,że obowiązki posła na Sejm są bardzo odpowiedzialne.Tymczasem osoby,które 9 i 10.VI. zostały wybrane do sejmu,mogły się dowiedzieć o tem,że wypadnie im spełniać odpowiedzialne obowiązki dopiero po wyborach.Tak więc dla przygotowania się do tych obowiązków,pozostało już bardzo niewiele czasu.

Pozatem potrzebny jest czas na różne przygotowania techniczne / urządzenie sali posiedzeń,inwentarz i.t.d./.Tak więc i pod tym względem okres jaki pozostał między wyborami,a zwołaniem Sejmu jest raczej zakrótki niż zadługi.

Wybory do Sejmu wygrała narodowa Litwa.Dlatego też podziemne żywioły poniewierają Sejmem.Zresztą stworzenia przedstawicielstwa narodowego jest tak ważnym wypadkiem w litewskim życiu politycznem że zainteresowanie zbierającym się Sejmem nie może się zmniejszyć w ciągu 2-ch miesięcy.

Coprawda różne podziemne żywioły dążą do wyzyskania czasu pozostłego do zebrania się Sejmu,ażeby w ten sposób zmiejszyć znaczenie nowoobranego Sejmu w oczach tych którzy się jeszcze poddają namowom tych żywiołów.Resztki prawej i lewej opozycji również są niezadowolone z nowego Sejmu.W swoim czasie opozycja ta wysunęła w prasie najrozmaitsze fałsze bądź co do rzekomej niekonstytucyjności ordynacji wybordzej,bądź też co do porządku głosowania.Gdy zostało wykazane przy pomocy opinji autorytetów prawa państwowego,że wszystkie zarzuty opozycji nie mają żadnej podstawy,najbardziej uparci opozycjoniści skierowali swą działalność w podziemia i wraz z mętnemi żywiołami dążyli do przeszkodzenia w przeprowadzeniu należytych wyborów do Sejmu,namawiając wyborców do bojkotu wyborów.

Jednak znaczna większość wyborców zrozumiała na czyją korzyść wypadłoby zamieszanie,które zaczęły im podsuwać różne ciemne żywioły z podziemia.Zdrowe poczucie żywotne narodu litewskiego nie pozwoliło tym żywiołom na zapuszczenie szponów w ciało narodu. Naród odwrócił się od apostołów chaosu i 9-10 VI.r.b. wykazał drogą głosowania jak wysoko ocenia wysiłki rządu narodowego w kierunku stworzenia narodowego przedstawicielstwa.Prawie 3/4 wszystkich wyborców mających prawo głosowania przyszło do urn i w decydującej chwili poparło rząd narodowy.

Jest to niewątpliwie największy cios dla tych opozycjonistów z zasady,którzy swą destrukcyjną działalność opierają na rzekomej obronie zasad demokracji.Istotnie co można zarzucić pod względem demokratyzmu rządowi,za którego posunięciami wypowiedziało się 3/4 narodu? Dla wspomnianych opozycjonistów wytworzyła się sytuacja bez wyjścia.Pozostaje im bądź zarzucenie swej dotychczasowej działalności bądź też praca z różnemi podziemnemi żywiołami,które pragnąc dotrzeć do swych ofiar również często osłaniają się hasłami demokracji. Jak stwierdzono,część wspomnianych opozycjonistów nie mogąc zgodzić się z sukcesem rządu narodowego,obecnie wymyśla przyszłemu Sejmowi zmniejszając różnemi sposobami jego znaczenie.Powiadają oni,że Sej..

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNETRZNEJ I ZYCIE SPOŁECZNE.

1/.L.AIDAS O ZWOŁANIU SEJMU."L.Aidas 336 z 24.VII.r.b. artykuł.pt. Czy Sejm mógł być wcześniej zwołany.St. szczenie: Wybory do Sejmu odbyły się 9 i 10 VI r.b. ,natomiast 7.VII..ogłoszony został akt Prezydenta państwa na mocy którego Sejm zostaje zwołany 1.IX. r.b. Tak więc między zwołaniem Sejmu,a wyborami upływa około 3-ch miesięcy.W związku z tem niektórzy są zdania,że Sejm mógłby być zwołany wcześniej.W ciągu tak długiego czasu bowiem zainteresowanie do Sejmu w społeczeństwie może się zmniejszyć.Na taką uwagę można odpowiedzieć,że wysunąć ją mogą tylko osoby ,które nie znają podstawowych ustaw litewskich.W ustawach tych przewidziany jest wyraźnie dzień zebrania się Sejmu.W związku z tem niepodobna tego dnia zmieniać dowolnie.Konstytucja litewska wyraźnie ustala,że Sejm zbiera się corocznie,na dwie zwyczajne sesje: w pierwszy poniedziałek w styczniu i w pierwszy poniedziałek we wrześniu.Ponieważ Sejm został wybrany w czerwcu przeto może być zwołany tylko w pierwszy poniedziałek we wrześniu. Tym pierwszym poniedziałkiem jest zaś dzień 1-go września.

Niepodobna również stwierdzić by okres 2-ch,lub trzech miesięcy upływający między wyborami do Sejmu,a jego zwołaniem był zasadniczo zbyt długi.Nie trzeba zapominać,że obowiązki posła na Sejm są bardzo odpowiedzialne.Tymczasem osoby,które 9 i 10.VI. zostały wybrane do sejmu,mogły się dowiedzieć o tem,że wypadnie im spełniać odpowiedzialne obowiązki dopiero po wyborach.Tak więc dla przygotowania się do tych obowiązków,pozostało już bardzo niewiele czasu.

Pozatem potrzebny jest czas na różne przygotowania techniczne / urządzenie sali posiedzeń,inwentarz i.t.d./.Tak więc i pod tym względem okres jaki pozostał między wyborami,a zwołaniem Sejmu jest raczej zakrótki niż zadługi.

Wybory do Sejmu wygrała narodowa Litwa.Dlatego też podziemne żywioły poniewierają Sejmem.Zresztą stworzenia przedstawicielstwa narodowego jest tak ważnym wypadkiem w litewskim życiu politycznem ,że zainteresowanie zbierającym się Sejmem nie może się zmniejszyć w ciągu 2-ch miesięcy.

Coprawda różne podziemne żywioły dążą do wyzyskania czasu pozostałego do zebrania się Sejmu,ażeby w ten sposób zmniejszyć znaczenie nowoobranego Sejmu w oczach tych którzy się jeszcze poddają namowom tych żywiołów.Resztki prawej i lewej opozycji również są niezadowolone z nowego Sejmu.W swoim czasie opozycja ta wysunęła w prasie najrozmaitsze fałsze bądź co do rzekomej niekonstytucyjności ordynacji wyborczej,bądź też co do porządku głosowania.Gdy zostało wykazane przy pomocy opinji autorytetów prawa państwowego,że wszystkie zarzuty opozycji nie mają żadnej podstawy,najbardziej uparci opozycjoniści skierowali swą działalność w podziemia i wraz z mętnemi żywiołami dążyli do przeszkodzenia w przeprowadzeniu należytych wyborów do Sejmu,namawiając wyborców do bojkotu wyborów.

Jednak znaczna większość wyborców zrozumiała na czyją korzyść wypadłoby zamieszanie,które zaczęły im podsuwać różne ciemne żywioły z podziemia.Zdrowe poczucie żywotne narodu litewskiego nie pozwoliło.. tym żywiołom na zapuszczenie szponów w ciało narodu. Naród odwrócił się od apostołów chaosu i 9-10 VI.r.b. wykazał drogą głosowania jak wysoko ocenia wysiłki rządu narodowego w kierunku stworzenia narodowego przedstawicielstwa.Prawie 3/4 wszystkich wyborców mających prawo głosowania przyszło do urn i w decydującej chwili poparło rząd narodowy.

Jest to niewątpliwie największy cios dla tych opozycjonistów z zasady,którzy swą destrukcyjną działalność opierają na rzekomej obronie zasad demokracji.Istotnie co można zarzucić pod względem demokratyzmu rządowi,za którego posunięciami wypowiedziało się 3/4 narodu? Dla wspomnianych opozycjonistów wytworzyła się sytuacja bez wyjścia.Pozostaje im bądź zarzucenie swej dotychczasowej działalności bądź też praca z różnemi podziemnemi żywiołami,które pragnąc dotrzeć do swych ofiar również często osłaniają się hasłami demokracji. Jak stwierdzono,część wspomnianych opozycjonistów nie mogąc zgodzić się z sukcesem rządu narodowego,obecnie wymyśla przyszłemu Sejmowi zmniejszając różnemi sposobami jego znaczenie.Powiadają oni,że Sej

nic nieda, że będzie posłusznem narzędziem rządu i.t.d. i.t.d. Ciemne żywioły obawiają się gładkiej współpracy Sejmu i narodowego rządu.Współpraca ta zaś jest zapewniona.

Nie trzeba poważnie opowiadać na takie zarzuty skompromitowanych politycznie opozycjonistów i ciemnych żywiołów Prawa i obowiązki sejmu są ustalone w podstawowych zasadach państwa litewskiego.Z ustaw tych można widzieć co Sejm dać może,a czego dać nie może.W tych ustawach ustalone są też stosunki Sejmu z rządem.Pod tym względem konstytucja jak wiadomo daje Sejmowi możność wywierania wpływu na rząd:, dozorowanie prac rządu,zgłaszanie zapytań i interpelacyj.Konstytucja w § 60 głosi,że gabinet ministrów odpowiada solidarnie przed Sejmem za ogólną politykę rządu,zaś każdy minister osobno odpowiada za swą działalność w powierzonym mu zakresie.Ten sam paragraf konstytucji głosi,że gabinet ministrów i każdy poszczególny minister podaja się do dymisji z chwilą wyrażenia przez Sejm nieufności conajmniej 3/5 głosów.

Tak więc Konstytucja daje Sejmowi bardzo szerokie prawa .Jest jednak rzeczą zrozumiałą,że prawa te całkiem nie oznaczają by Sejm ciągle musiał być w opozycji względem rządu.Między Sejmem,a rządem musi się ustalić gładka współpraca,tylko przy takiej współpracy może być w kraju trwały ład.

Wszędzie gdzie współpracy takiej braknie i gdzie parlament staje w opzycji do rządu,zaczyna się kryzys państwowyPaństwo rzadko przeżywa taki kryzys bez wielkiej dla siebie szkody.Z tego względu o ile nowo wybrany Sejm litewski znajdzie drogi ścisłej współpracy z rządem narodowym,a nie będzie zakłócał posunięć tego rządu jakby chcieli tego opozycjoniści i najróżniejsze ciemne żywioły,trzeba się z tego tylko cieszyć.Istotnie nie-podobna wątpić w to,że przedstawiciele nowowybranego Sejmu słusznie zrozumieją wolę narodu litewskiego,która się przejawiła w czasie głosowania 9 i 10 VI r.b. i sumiennie spełnią swe odpowiedzialne obowiązki jakie na nich nakładają podstawowe ustawy państwa litewskiego.W tym wypadku zaś nowoobrany Sejm może być jedynie sojusznikiem rządu narodowego w pracy państwowotwórczej.Ci,którzy wykroczą przeciwko woli narodu musza być poskromieni.Wreszcie zauważyć należy,że wszędzie byli,są i będą niezadowoleni.Niepodobna wszystkim dogodzić jednocześnie.Przykłady innych krajów świadczą także o tem. Dlatego też nawet z punktu widzenia idealnej demokracji muszą być po głosowaniu z 9 i 10 VI.r.b. stanowczo poskromieni ci,którzy nie chcą uznać woli narodu jaka się podczas tego głosowania przejawiła i którzy nadal prowadzą swą zgubną robotę.Idą oni przeciwko narodowi.Z tego faktu należy poczynić odpowiednie wnioski./C -3/.

K r o n i k a.

2/ OGŁOSZENIE WYROKU W PROCESIE ZWIAZKU ROLNIKOW."L.Aidas"z 23. VII.W kowieńskim Sądzie Okręgowym rozpatrywana była sprawa działaczy ze związku rolników,oskarżonych o nadużycia.Ogłoszono już wyrok w tej sprawie: oskarżony Trymakas,skazany został na 3 lata ciężkiego więzienia,Mikszys,i Josiukas na 6 mies. Dagelis i Szabanawiczus. na 4 mies. Urmonas na 6 mies. Kubilus i Soblis na 6 mies. Wolejszys i Szalkauskas na 8 mies. Murza na 9 mies. Witartas na 3 mies. Jonkus na 6 mies;Adamkawicius, osk. Bilevicius, osk.Ramancionis, osk. Poskus, osk. Vilimas, osk. Bickus, osk. Kutkevicius, osk. Likerauskas, osk. Stulgys ,Mażeika,na 6 mies. i Marcinkievicius na 8 mies. resztę oskarżonych uniewiniono./C -7 /

3/ UKARANIE SZPIEGÓW."L.Aidas z 17.VII. Za szpiegostwo na rzecz obcego państwa Sąd Wojskowy skazał Jana Czesława Grabiniauskasa na 6 lat ciężkiego więzienia, Czesława Zagżeckisa na 4 lata, i J.Walukonisa na 3 lata./A -8 /2/

4/ SPRAWA ZAŁOZENIA AKADEMJI WETERENARYJNEJ ."L.Aidas" z 17.VII. W 1932 r. założony został Państwowy Instytut Weterynaryjno-Bakterjologiczny.Dnia 23.VI. r.b. gabinet Min. uchwalił założenie Akademji Weterynaryjnej w Kownie. Praca obu tych instytucyj będą połączone. / C- 17.

nic nieda, że będzie posłusznem narzędziem rządu i.t.d. i.t.d. Ciemne żywioły obawiają się gładkiej współpracy Sejmu i narodowego rządu. Współpraca ta zaś jest zapewniona.

Nie trzeba poważnie opowiadać na takie zarzuty skompromitowanych politykanie opozycjonistów i ciemnych żywiołów Prawa i obowiązki sejmu są ustalone w podstawowych zasadach państwa litewskiego. Z ustaw tych można wigdzieć co Sejm dać może, a czego aċ nie może. W tych ustawach ustalone są też stosunki Sejmu z rządem. Pod tym względem Konstytucja jak wiadomo daje Sejmowi możność wywierania wpływu na rząd, kontrolowanie prac rządu, zgłaszanie zapytań i interpelacyj. Konstytucja w § 60 głosi, że gabinet ministrów odpowiada solidarnie przed Sejmem za ogólną politykę rządu, zaś każdy minister osobno odpowiada za swą działalność w powierzonym mu zakresie. Ten sam paragraf Konstytucji głosi, że gabinet ministrów i każdy poszczególny minister podają się do dymisji z chwilą wyrażenia przez Sejm nieufności conajmniej 3/5 głosów.

Tak więc Konstytucja daje Sejmowi bardzo szerokie prawa. Jest jednak rzeczą zrozumiałą, że prawa te całkiem nie oznaczają by Sejm ciągle musiał być w opozycji względem rządu. Między Sejmem, a rządem musi się ustalić gładka współpraca, tylko przy takiej współpracy może być w kraju trwały ład.

Wszędzie gdzie współpracy takiej braknie i gdzie parlament staje w opozycji do rządu, zaczyna się kryzys państwowy. Państwo rzadko przeżyć taki kryzys bez wielkiej dla siebie szkody. Z tego względu o ile nowo wybrany Sejm litewski znajdzie drogi ścisłej współpracy z rządem narodowym, a nie będzie zazdrośnie pośniedź tego rządu jakby chcieli tego opozycjoniści i najróżniejsze ciemne żywioły, trzeba się z tego tylko cieszyć. Istotnie nie podobna wątpić w to, że przedstawiciele nowowybranego Sejmu słusznie zrozumieją wolę narodu litewskiego, która się przejawiła w czasie głosowania 9 i 10 VI r.b. i sumiennie spełnią swe odpowiedzialne obowiązki jakie na nich nakładają podstawowe ustawy państwa litewskiego. W tym wypadku zaś nowoobrany Sejm może być jedynie sojusznikiem rządu narodowego w pracy państwowotwórczej. Ci, którzy wykraczają przeciw woli narodu muszą być poskromieni. Wreszcie zauważyć należy, że wszędzie byli, są i będą niezadowoleni. Niepodobna wszystkim dogodzić jednocześnie. Przykłady innych krajów świadczą także o tem. Dlatego też nawet z punktu widzenia idealnej demokracji muszą być po głosowaniu z 9 i 10 VI. r.b. stanowczo poskromieni ci, którzy nie chcą uznać woli narodu jaka się podczas tego głosowania przejawiła i którzy nadal prowadzą swą zgubną robotę. Idą oni przeciwko narodowi. Z tego faktu należy poczynić odpowiednie wnioski. /C -8/.

Kronika.

2/ OGŁOSZENIE WYROKU W PROCESIE ZWIĄZKU ROLNIKÓW. "L. Aidas" z 23. VII. W Kowieńskim Sądzie Okręgowym rozpatrywana była sprawa działaczy ze związku rolników, oskarżonych o nadużycia. Ogłoszono już wyrok w tej sprawie: oskarżony Trymakas, skazany został na 3 lata ciężkiego więzienia, Miksżys, i Josiukas na 6 mies. Dagelis i Szabanawiczus, na 4 mies. Urmonas na 6 mies. Kubilius i Sobitis na 6 mies. Mołejszys i Szalkauskas na 8 mies. Murza na 9 mies. Witartas na 3 mies. Jonkus na 6 mies; Adamkawiczus, osk. Bilewiczius, osk. Ramanczonis, osk. Poskus, osk. Williamas, osk. Bickus, osk. Kutkewiczius, osk. Liktrauskas, osk. Stulgys, Maželka, na 6 mies. i Marcinkiewiczius na 8 mies. reszte oskarżonych uniewiniono. /C -7 /

3/ UKARANIE SZPIEGÓW. "L. Aidas z 17. VII. Za szpiegostwo na rzecz obcego państwa Sąd Wojskowy skazał Jana Czesława Grabiniauskasa na 6 lat ciężkiego więzienia, Czesława Zagżeckisa na 4 lata, i Jurkszukonisa na 3 lata. /A -8 /2/

4/ SPRAWA ZAŁOŻENIA AKADEMJI WETERENARYJNEJ. "L. Aidas" z 17. VII. W 1932 r. założony został Państwowy Instytut Weterynaryjno-Bakterjologiczny. Dnia 26. VI. r.b. gabinet Min. uchwalił założenie Akademji Weterynaryjnej w Kownie. Prace obu tych instytucyj będą połączone. / C- 17.

5/ SPRAWA PODBURZANIA ROLNIKOW."L.Naujienos" z 22 lipca . Osadzoby został w więzieniu niejaki Wincenty Skirsniewicius,który już w roku ubiegłym był ukarany przez komendanta pow. olickiego 3 -ma mies. więzienia,za podburzenie rolników.Skirsnievicius po powrocie z więzienia,razem z bratem Jakóbem znowu podburzał rolników do strajku./C- 7./

VII. KŁAJPEDA.

6/ USUWANIE LITWINOW Z URZEDOW KŁAJPEDZKICH."L. Žinios" z 23/VII. Sekretarz nadleśnictwa w Mirkupiach Szlenteris w kraju Kłajpedzkim został w tych dniach przeniesiony,na rozkaz Dyrektorjum Baldżiusa,na inne stanowisko niższej kategorji.Ponieważ na tę zmianę się nie zgodził został usunięty z zajmowanego stanowiskaSzlemteris był czynnym członkiem organizacyj litewskich.Na prośbę skierowania do władz centralnych otrzymał posadę w Kłajpedzkiej Komorze celnej.

VIII.ŻYCIE LITWINOW I PRASY LITEWSKIEJ W WILNIE.

7/" VIL.RYTOJUS" O ZAWIESZENIU I SKRESLENIU ODDZIAŁOW T-WA SW.KAZIMIERZA "Vil.Ryt.z dnia 28.VII. Zastępca Starost święciańskiego Polkowski zakomunikował Centralnemu Zarządowi T-wa św. Kazimierza,iż z dniem 21 lipca zawiesił oddział T-wa we wsi Nowiki,gm. dukszt'ańskiej.Zakomunikował to zastępca starosty,że z dniem 22 i 23,VII zawiesił oddziały T-wa w Murmach,Raszkutenach /gm. Kołtyniańskiej/, Nowych Daugieliszkach,Rymszanach,Iwanianach,gm.daugieliskiej,Berżuwiac Czymczykach,Madżunach,gm. święciańskiej./ Mielegianach i Jodagalach /gm. mielegiańskiej./wreszcie zakomunikował wicestarosta,że 24.VII. skreślilże swej ewidencji oddziały T-wa w Starczunach Wilejtach,Nowych Horodziszkach,Gudelach,i Romaniunach/gm. hoduciskiej/,powołując się na to,że zarządy tych oddziałów nie były wybierane w przewidzianym statutowo czasie,nie odbywały się walne zebrania,małe było zainteresowanie członków i.t.d.

Starosta wileńsko-trocki Niedźwiedzki zawiesił dwukrotnie oddział t-wa we wsi Darżele,gm.olkienickiej. /H/